

Kan böcker vara moraliska eller omoraliska?

1. INLEDNING

I förordet till Oscar Wildes *Dorian Grays porträtt* påstås det att böcker varken kan vara moraliska eller omoraliska utan endast bättre eller sämre skrivna.¹ Påståendet är i linje med den esteticism som brukar tillskrivas Wilde, där formen snarare än innehållet är avgörande för konstverkets estetiska kvaliteter. Inom estetiken pågår en diskussion om huruvida en ”etisk kritik” är viktig i bedömningen av konst. Med etisk kritik avses en utvärdering av moraliska förtjänster och defekter som en del i helhetsbedömningen av konstverk. På senare år har det utkommit ett par antologier med texter som behandlar relationen mellan estetik och etik, där märks bland andra *Aesthetics and Ethics: Essays at the Intersection* (2001) och *Art and Ethical Criticism* (2008).

I diskussionen om estetik och etik kan man skilja mellan olika frågor som inte alltid hålls åtskilda. För det första diskuterar man den kausala frågan: på vilka sätt kan konst ge upphov till konsekvenser för människors moral ur ett kausalt perspektiv. Detta blir dock något av en empirisk fråga då en sådan undersökning lämpar sig mer för psykologin eller sociologin än för filosofin. För det andra diskuterar man vilken roll staten bör ha i relation till konstnärlig verksamhet, t.ex. i form av stöd eller censur. Då detta rör politiska frågor blir det framförallt en fråga för den politiska filosofin. För det tredje diskuteras olika frågor kring den interna relationen mellan estetisk och etik. Där man bland annat frågar sig om det moraliska värdet hos konstverk påverkar deras estetiska värde.²

När det kommer till litterära verk har det inom litteraturfilosofin pågått en livlig diskussion kring den sistnämnda frågan. Den inställning till litteratur och moral som Wilde anspelade på kallas för ”autonomism”, där utgångspunkten är att moraliska kvaliteter inte har med bedömningen av litteratur att göra. Under de senaste decennierna har flera filosofer argumenterat för en motsatt uppfattning: att de moraliska kvaliteterna kan

¹Wilde 1905, ironiskt nog är romanen i sin helhet i allra högsta grad moraliserande.

²Gaut 2007, s. 6ff.

vara avgörande i en sådan bedömning. Denna inställning till litteratur och moral kallas för "moralism" och försvaras i olika varianter av bland andra Noël Carroll i *Moderate Moralism* (1996) och av Berys Gaut i *Art, Emotion and Ethics* (2007). Vid sidan av dessa två uppfattningar finns även en som kallas för "immoralism", som hävdar att litterära verk kan bli bättre just genom att vara omoraliska. I diskussionen kan man grovt sätt skilja mellan två läger. Enligt moralism och immoralism kan moraliska kvaliteter vara en form av litterära kvaliteter, vilket gör en etisk kritik av litteratur nödvändig. För autonomism är däremot moraliska kvaliteter inte en form av litterära kvaliteter, vilket gör en etisk kritik irrelevant för bedömningen av litteratur.

Denna artikel kommer främst att behandla frågan kring relationen mellan moraliska och estetiska värden hos litteratur. I sammanhanget är det lämpligt att använda uttrycken "moraliskt värde" och "litterärt värde". Först kommer antagandet om moralism att preciseras och kontrasteras mot antagandena om autonomism och immoralism. Utgångspunkten kommer huvudsakligen att vara de varianter av moralism som på senare tid har försvarats av Carroll och Gaut. Sedan kommer de två vanligaste argumenten för moralism att presenteras och diskuteras närmare. Det första gäller "litterär kognitivism", dvs. doktrinen att litteratur kan förmedla icke-trivial kunskap, vilket i så fall skulle kunna vara en viktig del i bedömningen av denna. Det andra kretsar kring hur ett verk bör förhålla sig till sitt moraliska innehåll. Argumentet gör gällande att en viss föreskriven respons är lämplig respektive olämplig givet verkets moraliska innehåll.

2. MORALISM

Det centrala antagandet hos moralism är att moraliska förtjänster påverkar det litterära värdet positivt och att moraliska defekter påverkar det negativt. När det kommer till moraliska kvaliteter har man i diskussionen koncentrerat sig på moraliska förtjänster och defekter som uttrycks i litterära verk, dvs. hur verket förhåller sig till det som skildras. Det är t.ex. inte tillräckligt att det förekommer moraliskt förkastliga karaktärer i ett verk för att det skall räknas som en moralisk defekt. Ett verk som Miltons *Det förlorade paradiset* blir inte sämre på grund av att Satan har en framträdande roll. Inte heller anses författarens moral vara avgörande för bedömningen av ett verks moraliska förtjänster eller defekter. Anledningen till detta är att det i allmänhet finns skillnader mellan en författares moral och den moral som uttrycks av denne i ett specifikt verk.

Man kan göra en distinktion inom moralism genom att skilja mellan "radikal moralism" och "moderat moralism". Den tidigare positionen

innebär att de moraliska kvaliteterna genom ett nödvändigt samband påverkar det litterära värdet på ett visst sätt, dvs. att moraliska förtjänster alltid gör ett litterärt verk bättre medan moraliska defekter alltid gör det sämre. Den radikala moralismen är en extrem position genom att den hänvisar till ett nödvändigt samband mellan moraliska och litterära kvaliteter, vilket kanske är orimligt. En uppräknings av moraliska dygder i ett förövrigt uselt verks sista kapitel behöver inte förbättra verkets litterära värde på något sett. Den radikala moralismen verkar sakna förespråkare idag och för att hitta ett exempel på sådan position får man gå tillbaka till Tolstoj som möjligtvis skulle kunna tillskrivas en sådan inställning. Enligt Carrolls moderata moralism kan moraliska förtjänster vissa gånger förbättra det litterära värdet hos verk och moraliska defekter vissa gånger försämra det, utan att det måste finnas ett nödvändigt samband. Gaut försvarar en annan variant av moderat moralism som han har valt att kalla för "eticism".³

Moderat moralism och eticism har många likheter, båda anser till skillnad från autonomism att moraliska kvaliteter kan spela roll för bedömningen av litterära verk. Vad som skiljer dem åt är att för Carrolls moderata moralism kan moraliska förtjänster och defekter ibland vara litterära förtjänster och defekter, men de måste inte vara det. Eticism är på sätt och vis sätt starkare då den hävdar att vissa moraliska förtjänster och defekter alltid är litterära förtjänster och defekter.

Mot moralismens uppfattning kan man invända att det kan vara en konstnärlig bedrift om en författare lyckas skildra saker från en moraliskt oacceptabel synvinkel. Sådana verk skulle kunna bredda våra perspektiv och ge oss kunskap om hur andra människor upplever världen. Henry Millers *Kräftans vändkrets* betraktas exempelvis som god litteratur samtidigt som den skildrar en moraliskt depraverad och obscen syn på mänskligheten. Denna position brukar kallas för immoralism och förespråkar, liksom moralismen, att moraliska förtjänster kan vara litterära förtjänster, men betonar att det även kan vara i kraft av de moraliska defekterna som verken får ett högre litterärt värde. En radikalare variant av immoralism är "extrem immoralism", som hävdar att moraliska förtjänster alltid är defekter och att moraliska defekter alltid är förtjänster hos litterära verk. Som sådan tycks dock immoralismen sakna förespråkare i diskussionen. Gaut har försvarat sin eticism gentemot immoralismen genom att argumentera för att ett litterärt verk kan vara bra trots att det ger uttryck för en omoralisk attityd. Han menar att det finns flera olika litterära kvaliteter att ta hänsyn till vid en helhetsbedömning av ett verk. Vissa av dessa kvaliteter kan överväga andra, vilket gör det möjligt för

³Davies 2007, s. 173ff.

Kräftans vändkrets att vara en bra roman trots sin omoraliska attityd. Anledningen är att de andra litterära kvaliteterna hos verket överväger vid helhetsbedömningen. Att förbättra den moraliska attityden i romanen skulle antagligen inte förbättra den då andra litterära kvaliteter skulle kunna påverkas negativt. Gaut är förövrigt kritisk mot beteckningen ”immoralism” då ingen av förespråkarna verkar förneka att moraliska förtjänster vid sidan av moraliska defekter skulle kunna påverka det litterära värdet på ett positivt sätt. Vad som är avgörande verkar i stället vara kontexten där dessa skildringar förekommer, vilket har fått honom att kalla denna position för ”kontextualism”.⁴

En annan invändning mot moralism är att en utvärdering av moraliska kvaliteter är irrelevant vid bedömningen litterärt värde. Detta argument anknyter till autonomismens doktrin att konst är värdefull i sig och inte bör underkastas instrumentella värden, som t.ex. moralisk fostran. För autonomismen är det formen snarare än innehållet som är viktigt vid en estetisk bedömning. Carroll har gjort en distinktion mellan ”radikal autonomism” och ”moderat autonomism”. Den tidigare hävdar att det är opassande att ta hänsyn till kognitiva, politiska eller moraliska värden vid bedömningen av litteratur. En av anledningarna till detta är att inte alla konstformer har sådana inslag, t.ex. instrumentell musik eller abstrakt måleri, vilket skulle göra det till en olämplig parameter. Carroll menar dock att det inte behöver vara fallet med vad han kallar för berättande konst, som t.ex. litteratur, teater, film. Moderat autonomism är därför en position som går med på att en moralisk utvärdering kan vara lämplig när det kommer till berättande konst, men att den inte bör blandas ihop med den estetiska bedömningen. Tanken är att ett konstverk kan ha flera oberoende nivåer av värden som inte skall sammanblandas, t.ex. moraliska och estetiska. Båda formerna av autonomism hävdar dock att ett konstverk aldrig kommer att bli estetiskt bättre genom sina moraliska förtjänster, och aldrig sämre genom sina moraliska defekter.⁵

Utifrån moderat autonomism behöver därmed en etisk kritik av litteratur inte bli meningslös även om den är irrelevant för bedömningen av verkens litterära värde. Vad som hävdas är att man måste skilja mellan moraliska och litterära värden och att det vore fel att sammanblanda dem. Argumenten som stödjer moralism har fokuserat på moraliska kvaliteter av ett visst slag, och kan grovt sett delas upp enligt följande. För det första ”litterär kognitivism”, att litteratur kan förmedla kunskap vilket gör den bättre. En sådan kunskap är moralisk kunskap vilket därmed blir viktigt vid bedömningen av litteratur. För det andra ”lämplig respons”, att litteratur föreskriver en viss respons till den moral som

⁴Gaut 2007, s. 53f.

⁵Carroll 1996.

skildras. Utifrån hur lämplig den föreskrivna responsen är kan verket därmed ha vissa moraliska förtjänster eller defekter som bör vägas in i helhetsbedömningen.

3. LITTERÄR KOGNITIVISM

Uppfattningen att konstverk kan ha kognitiva kvaliteter som under vissa omständigheter kan vara estetiska kvaliteter brukar inom estetiken kallas för "estetisk kognitivism". Dessa kognitiva kvaliteter kan utgöras av att konstverket uppvisar någon kunskap eller av att åskådarna kan lära sig något genom konstverket. Inom den estetiska kognitivismen kan man i sin tur skilja mellan olika antaganden, där det första är ett "epistemiskt antagande" att konst kan förmedla icke-trivial kunskap, t.ex. moralisk kunskap. Det andra är ett "estetiskt antagande" att förmågan att förmedla kunskap är relevant ur en estetisk synvinkel. När det kommer till litteratur brukar man använda termen litterär kognitivism och i sammanhanget avses framförallt fiktiv litteratur då det är uppenbart att icke-fiktiv litteratur som essäer, reseskildringar och biografier kan förmedla icke-trivial kunskap. David Davies skiljer mellan fyra olika sätt som litteratur skulle kunna vara en värdefull källa till kunskap på. För det första kan den innehålla information om världen genom sina beskrivningar av historiska epoker, miljöer och personer. Man kan t.ex. lära sig om engelska kungar genom att läsa Shakespeare eller om tjurfäktning genom att läsa Hemingway. För det andra kan man i litteratur finna generella principer kring metafysik, psykologi eller moral genom framförallt implicita resonemang i texterna. Davies hänvisar t.ex. till de insikter om människor som förmedlas genom Anthony Burgess *En apelsin med urverk*. För det tredje kan man få en kategorisk kunskap om hur världen kan förstås. Han menar t.ex. att verk som Kafkas *Slottet* kan få oss att se saker ur ett visst perspektiv: man hänvisar ibland till att något är "Kafkaartat" eller att något är ett "moment 22". För det fjärde kan litteratur vara en källa till affektiv kunskap om olika känslotillstånd, dvs. hur det skulle kunna kännas att befinna sig i vissa situationer. En sådan kunskap skulle kunna vara särskilt värdefull när det kommer till moral då den kan få oss att förstå den moraliska komplexiteten i verkliga situationer.⁶

Gaut anser att den litterära kognitivism ger stöd för eticismen enligt följande. Litterära verk kan förmedla kunskap och när de gör det så är det en litterär förtjänst hos dessa. En kunskap som kan förmedlas av litteratur är moralisk kunskap, vilken i sin tur blir viktig vid bedömningen av litterära verk. Han hänvisar särskilt till den affektiva kunskapens be-

⁶Davies 2007, s. 145ff.

tydelse för moralen, som ofta har förbisetts i sammanhanget. Med fantasins hjälp kan man nå kunskap kring vad man borde välja, kunskap om andra samt om vad som är moraliskt riktigt. Då författare i allmänhet är bättre än andra på att föreställa sig vissa situationer och sinnestillstånd borde läsandet av litteratur kunna bidra med sådan kunskap till andra. Gaut hänvisar till William Styrons *Sophies val* som exempel på hur vi skulle kunna lära oss etik genom litteratur. I verket förekommer ett berömt moraliskt dilemma där Sophie tvingas välja mellan vilken av sina två barn som skall skickas till koncentrationsläger, om hon inte väljer så kommer båda två att skickas dit. Händelsen förföljer henne resten av livet och i slutet av boken tar hon sitt liv. Vid sidan av att lära oss om koncentrationsläger, ondska och kärlek menar han att verket lär oss något om moraliska dilemman. Att moraliska dilemman kan existera på riktigt, att de kan vara olösliga och att de kan leda till skuld känslor.⁷

För att invända mot den litterära kognitivismen kan man hävda att fiktiv litteratur inte kan förmedla kunskap då ett typiskt drag för fiktiva påståenden anses vara att de är på låtsas. Om man utgår ifrån att de påståenden som återfinns i fiktiva verk är på låtsas så borde de inte kunna utgöra en god grund för kunskap. Det skulle dock vara en felaktig beskrivning av fiktion då ett sådant berättande är förenligt med påståenden som är sanna. I regel innehåller fiktiva verk flera resonemang som inte måste uppfattas som på låtsas utan bör tas på allvar. Det är t.ex. inte ovanligt att icke-fiktiva karaktärer och miljöer skildras i fiktiva beskrivningar. Vilket visar att litteratur, vid sidan av påståenden som inte skall tas på allvar, kan rymma påståenden som skulle kunna utgöra grunden för välgrundad kunskap. Jerome Stolnitz har dock kritiserat den kognitiva utgångspunkten och argumenterat för att litteratur inte kan tillföra något annat än trivial kunskap. Han menar att konst inte kan presentera sanningar på samma sätt som vetenskap kan. En av anledningarna är att den typen av belägg saknas som krävs för att vi skall kunna räkna med något som kunskap. *Konung Oidipus* är ett verk som av många framhålls för den lärdom den skulle förmedla, men Stolnitz ställer sig tvivlande till detta och frågar sig vilken visdom det i så fall rör sig om. Oidipus handlade ovetande och kom till insikt om detta och en sådan lärdom är trivial då den inte bidrar med något annat än vad alla själva borde ha kommit fram till. Han menar att de sanningar som kan härledas ur litteraturen vid sidan av att vara triviala ofta är outvecklade och vaga. Ett verk som *Brott och straff* innehåller inte den systematiska bevisföring och krav på motsägelsefrihet som är karaktäristisk för vetenskapen. Dostojevskij måste därmed enligt Stolnitz betraktas som en författare och inte som en psykolog.⁸

⁷Gaut 2007, s. 157ff.

⁸Stolnitz 1992.

Stolnitz invändningar verkar främst rikta sig mot en viss typ av kunskap som riskerar att bli banal eller ogrundad. Man kan tänka sig att detta kan vara fallet med den information som går att finna i litteratur samt de generella principer som antyds. Den affektiva kunskapen som verkar särskilt viktig för moralisk kunskap berörs dock inte närmare av Stolnitz. Att litteratur kan bidra med att få personer att föreställa sig olika sinnestillstånd och situationer som i sin tur kan vara viktiga för moraliska överväganden kan fortfarande stämma. Lamarque hävdar att det är meningslöst att ifrågasätta huruvida litteratur genom att förmedla kunskap skulle kunna vara värdefull för sina läsare. I stället anser han att den avgörande frågan är om det verkligen rör sig om ett litterärt värde eller om det snarare rör sig om ett instrumentellt värde hos litteratur. Om litteraturen har som mål att sprida något moraliskt eller politiskt budskap så är det kanske mindre betydelsefullt för läsningen av litteratur qua litteratur.⁹ Det verkar vara mindre kontroversiellt att litteratur skulle kunna förmedla moralisk kunskap än att detta förhållande skulle påverka det litterära värdet. Även om man accepterar det epistemiska antagandet så förblir det en öppen fråga om den moraliska kunskapen som kan förmedlas genom läsning av litterära verk påverkar det litterära värdet på något sätt.

4. LÄMPLIG RESPONS

Vid sidan av att hänvisa till argumentet om litterär kognitivism har förespråkare för moralism som Carroll och Gaut även formulerat olika varianter av ett argument om lämplig respons till litterära verk. Carroll menar som sagt att den typ av berättande som förekommer i litteratur, teater och film bör diskuteras och utvärderas moraliskt. Vad som är typiskt för denna form av berättande är att det lämnar en del utsagt som läsarna eller åskådarna måste fylla i. Man utgår t.ex. ifrån att Sherlock Holmes är en människa och inte en android, trots att Conan Doyle aldrig skriver detta explicit. Sådana berättande verk kan även uppmana publiken att reagera på ett visst sätt, nämligen i enlighet med vad verket föreskriver. I en tragedi bör man tycka synd om den tragiska hjälten, om inte är det en estetisk defekt hos tragedin qua tragedi enligt Carroll. En anledning till ett sådant misslyckande är att författaren uppmanar läsarna att dela ett felaktigt moraliskt perspektiv, t.ex. att anse det passande att tycka synd om Hitler. För att visa på vilket sätt den moraliska attityden kan vara viktig hänvisar han till Brett Easton Ellis omtalade *American Psycho*. Romanen gör anspråk på att vara en satir över 80-talets USA, skildrat

⁹Lamarque, 2009, s. 285f.

genom en seriemördare, men mordet är så brutalt grafiskt skildrade att satiren kommer i skymundan. Carroll anser att Ellis missbedömde sina läsare när han trodde att de skulle skratta åt prostituerade som får håll borrar i sina huvuden. Det beror på ett misstag i Ellis uppfattning av våldet han skildrar, vilket blir till en estetisk defekt hos verket. Man kan dock fråga sig om en moralisk defekt som inte upptäcks av sin publik ändå måste vara en estetisk defekt. Carroll anser att så är fallet då den moraliska defekten fungerar som en tidsbomb redo att explodera om verket möts av en mer moraliskt känslig publik.¹⁰ För att undvika den relativism som kan ge sig uttryck i att en viss publik uppskattar ett verk på ett okänsligt sätt, föreslår han alltså en moraliskt känslig publik som utgångspunkt för bedömningen.

Gaut argumenterar på ett liknande sätt för vad han kallar lämplig respons och olämplig respons till litterära verk. Han kritiserar dock att Carrolls argument utgår ifrån en moraliskt känslig publik, vilket han anser saknar grund. Att förutsätta att litteratur skall bedömas av en moraliskt känslig publik är att förutsätta vad som skall bevisas. Det är just den typen av etisk kritik som ifrågasätts av t.ex. autonomismen. Vidare anser han att den etiska aspekten kommer i skymundan då det i stället handlar om huruvida läsarna lyckas ta åt sig berättelsen eller inte. Om ett verk misslyckas med att få läsare att reagera på ett lämpligt sätt inför vissa inslag så behöver det inte bero på dess moraliska defekter. Förklaringen kan t.ex. vara att verket misslyckas med att väcka den känsla av förakt inför en omoralisk handling av en karaktär som är avsedd. Det är i så fall inte moraliska defekter som försämrar verket utan snarare psykologiska defekter.¹¹

För att undvika problemet har Gaut i stället valt att fokusera på moraliska egenskaper hos själva verket. Utgångspunkten för argumentet är att litterära verk skildrar olika händelser samtidigt som de föreskriver en viss respons till dessa händelser för sin avsedda publik. Exempelvis skulle *Jane Eyre* föreskriva en attityd av beundran inför karaktären Jane. Ett verk presenterar alltså inte bara vissa händelser, utan även en synvinkel på dessa som publiken väntas anamma. Gaut menar att den förväntade responsen kan kritiseras på samma sätt som man kan kritisera övrigt klandervärd moraliskt beteende. Moraliskt förkastliga skildringar förtjänar en respons av förakt och ingenting annat. Det spelar ingen roll att händelserna inte är på riktigt, de förtjänar ändå vårt förakt. Gaut jämför med hur vi skulle förhålla oss till en man som fantiserade om våldtäkter, sådana fantasier är moraliskt förkastliga även om de inte har realiserats. Om det t.ex. förväntas att man skall bli upphetsad av våldtäktsscenerna

¹⁰Carroll 1996.

¹¹Gaut 2007, s. 50f.

i markis de Sades *Juliette* så innebär det att författaren har misslyckats med att väcka den moraliska responsen som är lämplig. Detta kan därmed betraktas som en moralisk defekt i de Sades verk vilken därmed även innebär en litterär defekt.¹² Gaut har dock tillagt att man i vissa fall måste ta hänsyn till den rådande synen på moral under den tid då verket är skrivet. Att ett verk som Shakespeares *Köpmannen i Venedig* innehåller antisemitiska inslag är förstäligt utifrån den dåvarande synen på judar. Om verket däremot hade skrivits idag så skulle man med rätta kunna peka på en moralisk defekt i den föreskrivna responsen. I de Sades fall menar han att den föreskrivna moraliska responsen är olämplig oavsett när verket skulle vara skrivet.¹³

I slutändan är det tveksamt om argumentet om lämplig respons fungerar som stöd för moralismen. Det verkar rimligt att betrakta det som ett litterärt misslyckande om verket inte kan nå ut till sina läsare på grund av att en olämplig respons är föreskriven. Carrolls argument uppmärksammar dock enbart att ett taktiskt misstag av författaren i relation till läsarna bör betraktas som en defekt hos verket. Argumentet gör inte reda för varför det skulle vara fråga om vilken sorts moral som skildras. Om den springande punkten gäller verkets förmåga att nå fram till sina läsare blir en etisk kritik mindre viktig. Gauts argument undviker detta problem genom att enbart hänvisa till kvaliteter inom verken men argumentet kan kritiseras på andra grunder. Lamarque påpekar att det finns ett problem kring vissa genrer inom fiktion där man medvetet använder sig av sadistisk elakhet för att få oss att skratta, vilket för den sakens skull inte borde betraktas som en litterär defekt. Om en sådan typ av humor lyckas att få oss att skratta, trots att budskapet är omoraliskt, så vore det enligt honom absurt att tala om ett litterärt misslyckande. Poängen är att en omoralisk respons, till skillnad från vad Gaut hävdar, skulle kunna vara lämplig i vissa fall.¹⁴

Vad som vidare är problematiskt med Gauts argument är att det kan vara vanskligt att tillämpa vid en etisk kritik av litteratur. Anledningen till detta är att argumentet förutsätter att hänsyn skall tas till hur moraliska uppfattningar har varierat över tid. Den deskriptiva relativismen kring moral är uppenbar om man ser till litteraturhistorien, där ett verk som *Iliaden* utmärker sig genom en moral som skulle fördömas idag. Gaut konstaterar att man bör mildra domen över de antisemitiska inslagen i *Köpmannen i Venedig* utifrån tidens rådande syn på judar. De notoriska svårigheterna kring att komma någon vart i moraliska frågor i kombination med möjligheten att dagens moraliska föreställningar är felaktiga,

¹²Gaut 1998.

¹³Gaut 2007, s. 79f.

¹⁴Lamarque 2009, s. 293f.

borde göra hela projektet kring en etisk kritik av litteratur tveksamt. Till saken hör också att det inte råder någon större enighet kring vad som är moraliskt riktigt eller oriktigt. Man kan fråga sig vilka slutsatser som bör dras om ett av dagens litterära verk föreskriver en olämplig respons givet den nuvarande synen på moral. Risken är att man dömer ut "omoraliska böcker" som dålig litteratur på tvivelaktiga grunder. Flera numera erkända storverk inom litteraturen har tidigare ifrågasatts på grund av sin påstådda obscenitet, däribland Flauberts *Madame Bovary*, Joyces *Odysseus* och William S. Burroughs *Den nakna lunchen*. Även om det skulle stämma att verkens litterära värde delvis är avhängigt av den moral som skildras så kan man fråga sig om en sådan kritik är lämplig. Det verkar dessutom som om man inte har mycket att vinna genom en etisk kritik då de moraliska kvaliteterna spelar en så marginell roll vid bedömningen av litteratur enligt eticismen. Då Gaut anser att verk med en omoralisk attityd som *Kraftans vändkrets* likväl är stor litteratur på grund av av andra litterära kvaliteter tar det något av udden ur eticismen. För att en etisk kritik skulle vara intressant för bedömningen av litteratur så skulle den moraliska delen behöva vara mer avgörande. Man kan fråga sig om det finns något exempel på ett välskrivet men omoraliskt litterärt verk som blir sämre av denna anledning? För att återanknyta till Wildes inledningsord så talar mycket för att böcker kan vara moraliska eller omoraliska i någon bemärkelse, t.ex. genom sina kognitiva kvaliteter eller genom den föreskrivna responsen. Det som moralismen har svårare att visa är varför detta moraliska värde skulle vara ett litterärt värde, vilket tyder på att det avgörande för bedömningen verkar vara om böcker är bättre eller sämre skrivna.

LITTERATUR

- Carroll, Noël. 1996. "Moderate Moralism", i Carroll 2001.
 Carroll, Noël. 2001. *Beyond Aesthetics: Philosophical Essays*. Cambridge University Press.
 Davies, David. 2007. *Aesthetics & Literature*. Continuum International Publishing Group.
 Gaut, Berys. 1998. "The Ethical Criticism of Art", i John 2008.
 Gaut, Berys. 2007. *Art, Emotion and Ethics*. Oxford University Press.
 John, Eileen (red.). 2008. *The Philosophy of Literature*. Blackwell Publishing.
 Lamarque, Peter. 2009. *The Philosophy of Literature*. Blackwell Publishing.
 Stolnitz, Jerome. 1992. "On the Cognitive Triviality of Art", i John 2008.
 Wilde, Oscar. 1905. *Dorian Grays Porträtt* (1890), i Wilde 1923.
 Wilde, Oscar. 1923. *Samlade skrifter*, 1. Bonniers.